

NORGES HØYESTERETT

Den 11. mai 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Østensen Berglund og Steinsvik i

HR-2020-980-U, (sak nr. 20-040602SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A

B

(advokat Ken Olav Warth)

mot

X kommune

(Kommuneadvokaten i X
v/advokat Morten Hermansen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder lagmannsrettens beslutning om bare delvis å gi samtykke til å fremme foreldrenes anke over tingrettens dom i en barnevernssak. Lagmannsretten har gitt samtykke til å fremme foreldrenes anke over fastsettelse av samvær, men ikke over omsorgsovertakelsen.
- (2) A og B er foreldre til C, som er født 00.00.2019. Barnevernstjenesten i X overtok omsorgen for C ved fødsel. Bakgrunnen var en bekymringsmelding fra Y kommune under svangerskapet, basert på Y kommunes erfaring med foreldrene i omsorgssak knyttet til Cs to eldre brødre. Sak 20-000416SIV-HRET er til behandling samtidig som denne, og gjelder tilbakeføring av de to brødrene.
- (3) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Z traff 18. juni 2019 vedtak om omsorgsovertakelse av C og plassering i fosterhjem på sperret adresse. Samværet med foreldrene ble fastsatt til tre ganger i året, á to timer, under tilsyn.
- (4) Nord-Troms tingrett avsa 7. november 2019 dom med slik slutning:
«Fylkesnemndas vedtak i sak FTF-2019/001558 stadfestes.»
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 27. januar 2020 beslutning med slik slutning:
«Det gis samtykke til å fremme den delen av anken som gjelder samvær, men ikke samtykke til å fremme andre deler av anken.»

- (6) Foreldrene anket til Høyesterett, og kommunen innga tilsvaer.
- (7) Den 27. mars 2020 avsa Høyesterett i storkammer avgjørelser i tre barnevernssaker, HR-2020-661-S, HR-2020-662-S og HR-2020-663-S. Partene fikk frist for supplerende merknader og har gitt kommentarer.
- (8) *A og B* har i hovedtrekk anført at lagmannsrettens skjønn ikke har vært forsvarlig. Spørsmålet om de ankende parters omsorgsevner står i nær sammenheng med samværsspørsmålet slik at anken i sin helhet burde vært fremmet. Omsorgsovertakelse uten forutgående kontakt med foreldrene og manglende forsøk på hjelpetiltak innebærer at barnevernet ikke hadde et tilstrekkelig bredt beslutningsgrunnlag. Det foreligger derfor en krenkelse av EMK artikkel 8. Gjenforeningsmålsettingen er heller ikke ivaretatt.
- (9) *X kommune* har i hovedtrekk anført at lagmannsrettens skjønnsutøvelse var fullt ut forsvarlig. Lagmannsrettens beslutning er godt begrunnet og tingrettens dom er solid.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalgs* kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.
- (11) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, kan utgjøre en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.
- (12) Det fremgår av Høyesteretts avgjørelser i storkammer 27. mars 2020 at det i lys av nyere rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis. Utvalget viser her særlig til HR-2020-661-S avsnitt 112:

«Noen av EMDs dommer har vist at beslutningsgrunnlag, avveining eller begrunnelse ikke alltid har vært tilstrekkelig. Særlig har EMD konstatert krenkelser i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.»

- (13) Plikten til å arbeide for gjenforening har sammenheng med at det som utgangspunkt skal legges til grunn at det er best for barnet å bo hos sine biologiske foreldre – det biologiske prinsipp. Dette er fremhevet av EMD i mange saker, blant annet i storkammerdom 10. september 2019 Strand Lobben med flere mot Norge, jf. også HR-2020-662-S avsnitt 51. I avsnitt 86 i HR-2020-661-S fremheves betydningen av at hensynene til familieband – både for foreldre og barn – er godt synlig i begrunnelsen fra barnevernet, fylkesnemndene og domstolene. Det heter så:

«I den enkelte sak må det komme tydelig frem at disse hensynene er vurdert, og hvilken vekt de er tillagt ved avveiningen mot forhold på barnets hånd.»

- (14) Selv om tingrettens dom er grundig, er gjenforeningsaspektet i liten grad løftet frem. Dette gjelder både ved drøftelsen av omsorgsovertakelsen og ved fastsettelsen av samvær. Også

drøftelsen av betydningen av familieband er relativt kortfattet, og barnets behov for kunnskap om sin kulturelle tilhørighet er ikke nevnt. I tillegg kommer at tingretten ved fastsettelsen av samvær har tatt et rettslig utgangspunkt som, uten nærmere begrunnelse, vanskelig kan opprettholdes etter de nylig avsatte storkammerdommene. Selv om denne delen av saken er henvist til behandling i lagmannsretten, kan det reises spørsmål ved om vektleggingen av langvarig plassering har hatt betydning for vurderingen av gjenforeningsmålet ved drøftelsen av omsorgsovertakelse.

- (15) For tingretten ble saken behandlet uten at det var oppnevnt sakkyndig. Selv om det ikke er et absolutt krav om oppnevning av sakkyndig i barnevernssaker, jf. HR-2020-663-S avsnitt 99, er det en forutsetning at saken kan avgjøres på et forsvarlig grunnlag. EMD har i flere saker understreket betydningen av å ha et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Om dette heter det i HR-2020-661-S avsnitt 162:

«... konvensjonspraksis også legger vekt på alminnelige rettssikkerhetsgarantier, slik som kontradiksjon, foreldrenes mulighet til å være involvert i saksgangen og til å presentere sin sak og føre bevis, adgangen til å bruke rettsmidler og saksbehandlingstid. De norske sakene for EMD tyder på at disse prinsippene – som også følger av norske prosessregler – vanligvis ikke krenkes, men de må også has for øye under saksbehandlingen.»

- (16) I denne saken ble det besluttet omsorgsovertakelse ved fødsel, uten at det hadde vært noen forutgående kontakt med foreldrene. Årsaken til dette var forhold rundt tidligere omsorgsovertakelser av de eldste barna, utreise fra landet og et alvorlig voldsangrep fra far mot barnevernets ansatte. De vurderinger som lå til grunn for omsorgsovertakelsen var derfor basert på opplysninger fra barnevernssaken som omhandlet de to andre barna, herunder den sakkyndige erklæringen som var avgitt der.
- (17) Etter utvalgets syn var det gode grunner til at akuttvedtak ble fattet uten forutgående kontakt med foreldrene. Som følge av de krav som stilles til beslutningsgrunnlaget ved en omsorgsovertakelse, burde det imidlertid ha vært oppnevnt sakkyndig under tingrettens behandling av saken, slik at man fikk en ny vurdering av foreldrenes omsorgskompetanse, deres evne til å motta hjelpetiltak og en nærmere vurdering av samvær mellom foreldrene og det nye barnet. Utvalget legger også noe vekt på at lagmannsretten, etter at anken over samværsfastsettelsen ble fremmet, fant det nødvendig å oppnevne en sakkyndig som blant annet skal «utrede og vurdere de psykologfaglige problemstillingene i saken, herunder foreldrenes utviklingsmuligheter med hensyn til omsorgsferdigheter».
- (18) Selv om avgjørelsene i tingretten og lagmannsretten er grundige her, har ankeutvalget, i lys av de kriterier som er lagt til grunn i storkammeravgjørelsene fra Høyesterett, kommet til at de svakhetene som er påpekt ved tingrettens dom, ikke i tilstrekkelig grad er behandlet i lagmannsrettens beslutning.
- (19) Ankeutvalget finner etter dette at lagmannsrettens beslutning bør oppheves.

S L U T N I N G

Den del av lagmannsrettens beslutning hvor det ikke gis samtykke til å fremme anken, oppheves.

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)